

ਮਿਤੀ: 14 ਜੁਲ-ਕਾਅਦਾ 1447 ਹਿਜਰੀ, ਮੁਤਾਬਿਕ 1/5/2026 ਈਸਵੀ

خطر اللسان في بث الشائعات

ਅਫਵਾਹਾਂ ਫੈਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਜੁਬਾਨ ਦੀ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਭੂਮਿਕਾ

ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਾਰੀਆਂ ਤਾਰੀਫ਼ਾਂ ਅੱਲ੍ਹਾ ਲਈ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਅਮਤਾਂ (ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ) ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਸਾਡੇ ਅੰਗਾਂ ਅਤੇ ਰੂਹਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸਾਡੀਆਂ ਜੁਬਾਨਾਂ ਅਤੇ ਦਿਲਾਂ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਲ੍ਹਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਇਬਾਦਤ ਦੇ ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ਰੀਕ (ਭਾਈਵਾਲ) ਨਹੀਂ; ਇਹ ਉਹ ਗਵਾਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਪੂੰਜੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਮੈਂ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਬੀ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ (ਸੱਲੱਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸੱਲਮ) ਅੱਲ੍ਹਾ ਦੇ ਬੰਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਸੂਲ ਹਨ; ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਹਨ। ਅੱਲ੍ਹਾ ਦੀਆਂ ਰਹਿਮਤਾਂ, ਸਲਾਮਤੀ ਅਤੇ ਬਰਕਤਾਂ ਹੋਣ ਆਪ (ਸ.) 'ਤੇ, ਆਪ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਆਪ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ 'ਤੇ ਜੋ ਚਮਕਦੇ ਸਿਤਾਰੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ 'ਤੇ ਜੋ ਕਿਆਮਤ ਦੇ ਦਿਨ ਤੱਕ ਨੇਕੀ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਹਮਦ-ਉ-ਸਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ: ਹੇ ਅੱਲ੍ਹਾ ਦੇ ਬੰਦਿਓ! ਅੱਲ੍ਹਾ ਤੋਂ ਡਰੋ (ਤਕਵਾ ਇਖਤਿਆਰ ਕਰੋ) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਡਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ; ਅਤੇ ਜਾਣ ਲਵੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਇਹ ਸਰੀਰ ਜਹੰਨਮ ਦੀ ਅੱਗ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਫਿਰ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣ ਲਵੋ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ (ਸੱਲੱਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸੱਲਮ) ਦਾ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਰੇ ਕੰਮ (ਦੀਨ ਵਿੱਚ) ਨਵੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਹਰ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਬਿਦਅਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਹਰ ਬਿਦਅਤ ਗੁਮਰਾਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਹਰ ਗੁਮਰਾਹੀ ਅੱਗ (ਜਹੰਨਮ) ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਜਮਾਤ (ਏਕਤਾ) ਨਾਲ ਜੁੜੋ ਰਹੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਲ੍ਹਾ ਦੀ ਮਦਦ ਜਮਾਤ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ।

ਹੇ ਮੁਸਲਮਾਨੋ!

ਲੋਕ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਬੈਠਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਫ਼ਲਾਂ ਸਜਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸਾਧਨਾਂ (ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਆਦਿ) ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ (ਸੰਪਰਕ) ਕਾਇਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਭ ਤੋਂ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਗੱਲਾਂ ਉਹ ਹਨ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋਣ, ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ

ਮਹਿਫ਼ਲਾਂ ਉਹ ਹਨ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਾਕ-ਸਾਫ਼ ਹੋਣ, ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸ਼ਬਦ ਉਹ ਹਨ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਨੇਕ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਹੋਣ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਿਫ਼ਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ (ਤੱਕੜੀ) ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਬੁਲੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਨੀਵਾਂ ਡਿੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇੱਜ਼ਤ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਗੁਮਨਾਮੀ ਵਿੱਚ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੀ ਕਮਾਈ (ਨਤੀਜੇ) ਸਦਕਾ ਹੀ ਉਹ ਅੱਲ੍ਹਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਬੇਫਾਲਤੂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਝੂਠਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹਜ਼ਰਤ ਅਬਦੁੱਲਾ ਬਿਨ ਮਸਊਦ (ਰਜ਼ੀ.) ਤੋਂ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਰਸੂਲੁੱਲਾ (ਸੱਲੱਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸੱਲਮ) ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ:

«عَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ، فَإِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ، وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَصْدُقُ وَيَتَحَرَّى الصِّدْقَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صِدْقًا، وَإِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ، فَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ، وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَكْذِبُ وَيَتَحَرَّى الْكَذِبَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَابًا» [مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ].

(ਅਨੁਵਾਦ: ਸੱਚ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਫੜੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੱਚ ਨੇਕੀ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨੇਕੀ ਜੰਨਤ ਵੱਲ। ਇਨਸਾਨ ਸੱਚ ਬੋਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅੱਲ੍ਹਾ ਦੇ ਕੋਲ ਉਹ 'ਸਿੱਦੀਕ' (ਬਹੁਤ ਸੱਚਾ) ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਝੂਠ ਤੋਂ ਬਚੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਝੂਠ ਬੁਰਾਈ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੁਰਾਈ ਜਹੰਨਮ ਵੱਲ। ਇਨਸਾਨ ਝੂਠ ਬੋਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅੱਲ੍ਹਾ ਦੇ ਕੋਲ ਉਹ 'ਕੱਜ਼ਾਬ' (ਮਹਾ-ਝੂਠਾ) ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।) [ਬੁਖਾਰੀ ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ]

ਮੇਮਿਨਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ!

ਬੇਸ਼ੱਕ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ (ਬਿਮਾਰੀਆਂ) ਅਨੇਕਾਂ ਹਨ, ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਹੁਤ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਫ਼ਤਾਂ ਆਈਆਂ, ਉਹ ਹਨ: ਝੂਠ ਅਤੇ ਅਫਵਾਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਡਰ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਰ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ) ਕਰਨਾ।

ਯਾਦ ਰੱਖੋ; ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਅਫਵਾਹਾਂ ਉਹ ਹਨ ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਕੀਦਿਆਂ (ਵਿਸ਼ਵਾਸ) ਅਤੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਰੱਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਹਰ ਅਫਵਾਹ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਹਰ ਉੱਡਦੀ ਖ਼ਬਰ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਮਨਾਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਸਲ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਪਰਖਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵੱਲ ਨਾ ਮੋੜਿਆ ਜਾਵੇ।

ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੂ ਹੁਰੈਰਾ (ਰਜ਼ੀ.) ਤੋਂ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਰਸੂਲੁੱਲਾ (ਸੱਲੱਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸੱਲਮ) ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ:

«كَفَى بِالْمَرْءِ كَذِبًا أَنْ يُحَدِّثَ بِكُلِّ مَا سَمِعَ» [أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ وَأَبُو دَاوُدَ]

. (ਅਨੁਵਾਦ: ਕਿਸੇ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਝੂਠਾ ਹੋਣ ਲਈ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਸੁਣੀ-ਸੁਣਾਈ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰ ਦੇਵੇ।) [ਮੁਸਲਿਮ ਅਤੇ ਅਬੂ ਦਾਉਦ]

ਨਬੀ (ਸ.) ਨੇ ਅੰਦਾਜ਼ਿਆਂ (ਸ਼ੱਕ) ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਚੱਲਣ, ਹਰ ਗੁਮਰਾਹ ਸ਼ਖ਼ਸ ਤੋਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਲੈ ਕੇ ਫੈਲਾਉਣ, ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਫੈਲਾਉਣ ਤੋਂ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਆਪ (ਸ.) ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ:

«إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ، فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ»

(ਅਨੁਵਾਦ: ਸ਼ੱਕ (ਗੁਮਾਨ) ਤੋਂ ਬਚੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ੱਕ ਸਭ ਤੋਂ ਝੂਠੀ ਗੱਲ ਹੈ।) [ਬੁਖਾਰੀ ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ]

ਅਤੇ ਨਬੀ (ਸ.) ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ: "ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ!" ਆਪ (ਸ.) ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ:

«بئْسَ مَطِيئَةُ الرَّجُلِ: زَعَمُوا»

«ਇਨਸਾਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁਰੀ ਸਵਾਰੀ (ਬਹਾਨਾ) ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ: 'ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ' (ਜਾਂ ਲੋਕ ਇੰਝ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ!)»

[ਇਸ ਨੂੰ ਇਮਾਮ ਅਬੂ ਦਾਊਦ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੂ ਮਸਊਦ ਅਲ-ਅੰਸਾਰੀ (ਰਜ਼ੀ.) ਦੀ ਹਦੀਸ ਤੋਂ ਰਿਵਾਇਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ੇਖ ਅਲਬਾਨੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ (ਸਹੀਹ) ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।]

ਅਤੇ ਜਾਣ ਲਵੋ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੁਸੂਸਾਂ (ਹਵਾਲਿਆਂ) ਵਿੱਚ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਚਿਤਾਵਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਅਫਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ-ਸਮਝੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਹਨ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪਰਖ ਦੇ ਲਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਸ ਕੰਮ ਰਾਹੀਂ ਗੁਨਾਹ ਅਤੇ ਝੂਠ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਬਣ ਗਏ। ਫਿਰ ਉਸ ਸ਼ਖਸ ਬਾਰੇ ਕੀ ਗੁਮਾਨ (ਅੰਦਾਜ਼ਾ) ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਝੂਠ ਘੜਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ?! ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਗੁਨਾਹ ਦਾ ਮੁਰਤਕਿਬ (ਦੋਸ਼ੀ) ਹੈ।

ਹਜ਼ਰਤ ਸਮੁਰਾ ਬਿਨ ਜੁਨਦੁਬ (ਰਜ਼ੀ.) ਤੋਂ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਨਬੀ (ਸੱਲੱਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸੱਲਮ) ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ:

«أَتَانِي اللَّيْلَةَ آتِيَانٍ مِنْ رَبِّي، فَقَالَ لِي: انْطَلِقْ، فَأَنْطَلَقْتُ مَعَهُمَا... فَأَتَيْنَا عَلَى رَجُلٍ مُسْتَلْقٍ عَلَى قَفَاهُ، وَإِذَا آخِرُ قَائِمٍ عَلَيْهِ بِكُلُوبٍ مِنْ حَدِيدٍ، وَإِذَا هُوَ يَأْتِي أَحَدَ شِقِّي وَجْهِهِ فَيُشْرِشِرُ شِدْقَهُ إِلَى قَفَاهُ، وَمَنْخَرُهُ إِلَى قَفَاهُ، وَعَيْنُهُ إِلَى قَفَاهُ... فَقُلْتُ: سُبْحَانَ اللَّهِ! مَا هَذَا؟... فَقَالَ: هَذَا الرَّجُلُ يَغْدُو مِنْ بَيْتِهِ، فَيَكْذِبُ الْكَذْبَةَ، فَتُحْمَلُ عَنْهُ حَتَّى تَبْلُغَ الْأَفَاقَ، فَيُصْنَعُ بِهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ» [أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ].

«ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਅੱਜ ਰਾਤ ਮੇਰੇ ਰੱਬ ਵੱਲੋਂ ਦੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ (ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ) ਆਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ: ਚੱਲੋ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚੱਲ ਪਿਆ... ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਆਦਮੀ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ ਜੋ ਪਿੱਠ ਦੇ ਭਾਰ ਲੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸ਼ਖਸ ਲੇਹੇ ਦਾ ਇੱਕ ਕੁੰਡਾ (ਕੱਲੂਬ) ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਆਉਂਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜਬਾੜੇ ਨੂੰ ਚੀਰ ਕੇ ਗੁਦਾਰੀ (ਗਰਦਨ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਹਿੱਸੇ) ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਂਦਾ, ਉਸ ਦੇ ਨੱਥੂਨੇ ਨੂੰ ਗੁਦਾਰੀ ਤੱਕ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅੱਖ ਨੂੰ ਗੁਦਾਰੀ ਤੱਕ ਚੀਰ ਦਿੰਦਾ... ਮੈਂ ਕਿਹਾ: ਸੁਭਾਨਅੱਲ੍ਹਾ! ਇਹ ਕੀ ਹੈ?... ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ: ਇਹ ਉਹ ਆਦਮੀ ਹੈ ਜੋ ਸਵੇਰੇ ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਝੂਠ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ (ਆਫਾਕ) ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਆਮਤ ਦੇ ਦਿਨ ਤੱਕ ਉਸ ਨਾਲ ਇਹੀ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।» [ਬੁਖਾਰੀ]

ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ:

وَكُلُّ أَمْرٍ مَا بَيْنَ فَكَيْهِ مَقْتَلٌ
لِسَانُ الْفَتَى حَتْفُ الْفَتَى حِينَ يَجْهَلُ

إِذَا شِئْتَ أَنْ تَحْيَا سَعِيدًا مُسَلِّمًا فَدَبِّرْ وَمَيِّزْ مَا تَقُولُ وَتَفْعَلْ

فَكَمْ فَاتِحَ أَبْوَابِ شَرِّ لِنَفْسِهِ إِذَا لَمْ يَكُنْ قُفْلًا عَلَى فِيهِ مُقْفَلًا

ਨੇਜਵਾਨ ਦੀ ਜੁਬਾਨ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਮੋਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਿੱਚ ਬੋਲਦਾ ਹੈ; ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਮੋਤ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਉਸ ਦੇ ਦੇਵੇਂ ਜਬਾੜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ (ਜੁਬਾਨ) ਹੀ ਛਿਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਅਤੇ ਸਲਾਮਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਵੇਂ; ਤਾਂ ਜੋ ਕੁਝ ਤੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਅਤੇ ਕਰਦਾ ਹੈਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਅਤੇ ਫਰਕ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖ।

ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਬੁਰਾਈ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹ ਲਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ (ਜੁਬਾਨ ਰੂਪੀ) ਜਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਹੇ ਮੁਸਲਮਾਨੇ!

ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅਫਵਾਹਾਂ ਅਤੇ ਝੂਠ ਫੈਲਾਉਣਾ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਤੀਰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਜਮਾਤ (ਭਾਈਚਾਰੇ) ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਘਾਤਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਬੇਗੁਨਾਹਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤਾ, ਗੂੜ੍ਹੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਫਿਤਨੇ (ਝਗੜੇ) ਦੀ ਅੱਗ ਲਗਾਈ, ਅਤੇ ਕਈ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀਆਂ।

ਅੱਲ੍ਹਾ ਦੇ ਨਬੀ ਹਜ਼ਰਤ ਯੂਸੁਫ਼ (ਅਲੈਹਿਸੱਲਾਮ) ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇਖੋ, ਜੋ 'ਕਰੀਮ' (ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ) ਦੇ ਪੁੱਤਰ, ਕਰੀਮ ਦੇ ਪੇਤੇ ਅਤੇ ਕਰੀਮ ਦੇ ਪੜਪੇਤੇ ਸਨ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਨੇਰੀਆਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦੇ ਚਾਨਣ-ਮੁਨਾਰੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਝੂਠੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੁਰਾਈ ਅਤੇ ਬੇਹਯਾਈ ਦੀ ਤੇਹਮਤ ਲਗਾਈ ਗਈ। ਅੱਲ੍ਹਾ ਤਾਲਾ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ:

كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ (يُوسُف: 24).

(ਅਨੁਵਾਦ: ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ (ਯੂਸੁਫ਼) ਤੋਂ ਬੁਰਾਈ ਅਤੇ ਬੇਹਯਾਈ ਨੂੰ ਦੂਰ ਰੱਖਿਆ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਹ ਸਾਡੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਬੰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੀ।) [ਸੂਰਤ ਯੂਸੁਫ਼: 24]

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਅਫਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ 'ਵਾਕਿਆ-ਏ-ਇਫਕ' (ਤੋਹਮਤ ਦੀ ਘਟਨਾ) ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਨਾਫਿਕਾਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਰੁਤਬੇ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ (ਸੱਲੱਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸੱਲਮ) ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਆਪ (ਸ.) ਦੀ ਪਤਨੀ (ਹਜ਼ਰਤ ਆਇਸ਼ਾ), ਜੋ ਸ਼ਰਮ-ਓ-ਹਯਾ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਸਨ, 'ਤੇ ਝੂਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਫੈਲਾਈਆਂ। ਉਹ 'ਸਿੱਦੀਕਾ' (ਬਹੁਤ ਸੱਚੀ) ਹਨ, 'ਸਿੱਦੀਕ' ਦੀ ਬੇਟੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਕੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਨਾਜ਼ਿਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅੱਲ੍ਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋਵੇ। ਰੱਬ-ਉਲ-ਅਰਬਾਬ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਨਾਜ਼ਿਲ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੋਮਿਨਾਂ ਲਈ ਨਸੀਹਤ ਅਤੇ ਤਾੜਨਾ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹਰ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜੁਬਾਨ ਖੋਲ੍ਹਣੀ ਕਿੰਨੀ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੈ:

(لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ) [النور: 12].

(ਅਨੁਵਾਦ: ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇਹ (ਅਫਵਾਹ) ਸੁਣੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਮੋਮਿਨ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਮੋਮਿਨ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਨੇਕ ਗੁਮਾਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਝੂਠ ਹੈ?) [ਸੂਰਤ ਨੂਰ: 12]

ਅੱਲ੍ਹਾ ਮੈਨੂੰ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਰਾਨ ਅਤੇ ਸੁੰਨਤ ਦੀ ਬਰਕਤ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਵੇ, ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਤੇ ਹਿਕਮਤ ਤੋਂ ਫਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚਾਵੇ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅੱਲ੍ਹਾ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ; ਉਸ ਤੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗੋ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਹ ਬਹੁਤ ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਰਹਿਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਦੂਜਾ ਖ਼ੁਤਬਾ

ਸਾਰੀਆਂ ਤਾਰੀਫ਼ਾਂ ਅੱਲ੍ਹਾ ਲਈ ਹਨ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਪਾਲਣਹਾਰ ਹੈ। ਮੈਂ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਲ੍ਹਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਇਬਾਦਤ ਦੇ ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਨੇਕ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਹੈ। ਮੈਂ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ (ਸੱਲੱਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸੱਲਮ) ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਰੱਬ ਦੇ ਰਸੂਲ ਹਨ। ਅੱਲ੍ਹਾ ਦੀਆਂ ਰਹਿਮਤਾਂ, ਸਲਾਮਤੀ ਅਤੇ ਬਰਕਤਾਂ ਹੋਣ ਆਪ (ਸ.) 'ਤੇ, ਆਪ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਆਪ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਾਥੀਆਂ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਜੋ ਕਿਆਮਤ ਦੇ ਦਿਨ ਤੱਕ ਨੇਕੀ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਹੇ ਮੋਮਿਨੇ! ਜਾਣ ਲਵੋ—ਅੱਲ੍ਹਾ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਰਹਿਮ ਕਰੇ—ਕਿ ਅਫਵਾਹਾਂ ਫੈਲਾਉਣਾ ਜਿਵੇਂ ਬੋਲਾਂ ਅਤੇ ਜੁਬਾਨ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਇਹ ਹੱਥਾਂ ਅਤੇ ਉਂਗਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਲਮ ਵੀ ਦੇ ਜੁਬਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ; ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਸਾਧਨ ਫੈਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ (AI) ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਝੂਠੀਆਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਫੈਲਾਉਣਾ ਸੌਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਵੇਂ ਉਪਕਰਨਾਂ (Devices) ਵਿੱਚ ਕਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜਗ੍ਹਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਬੇਫਾਲਤੂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ। ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਡਰ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਰੱਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੋਲਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਦੇਣਗੇ। ਅੱਲ੍ਹਾ ਤਾਲਾ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ:

«مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكُنْ خَيْرًا، أَوْ لِيَصْمُتْ»

(ਅਨੁਵਾਦ: ਬੇਸ਼ੱਕ ਅਸੀਂ ਹੀ ਮੁਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਹ ਸਭ ਲਿਖ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਛੱਡ ਗਏ, ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।) [ਸੂਰਤ ਯਾਸੀਨ: 12]

ਅੱਲ੍ਹਾ ਦੇ ਬੰਦਿਓ! ਸ਼ਰੀਅਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਹੀ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ:

ਅਫਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸਹੀ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ ਜਾਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਾ ਫੈਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੂ ਹੁਰੈਰਾ (ਰਜ਼ੀ.) ਤੋਂ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਰਸੂਲੁੱਲਾ (ਸੱਲੱਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸੱਲਮ) ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ:

«مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكُنْ خَيْرًا، أَوْ لِيَصْمُتْ»

(ਅਨੁਵਾਦ: ਜੇ ਕੋਈ ਅੱਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਕਿਆਮਤ ਦੇ ਦਿਨ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਲੀ ਗੱਲ ਕਰੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਚੁੱਪ ਰਹੇ।) [ਬੁਖਾਰੀ ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ]

ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮੁਸੀਬਤ ਅਤੇ ਐਖੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਸਲਾਮਤੀ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਹੈ। ਹਜ਼ਰਤ ਅਬਦੁੱਲਾ ਬਿਨ ਅਮਰ (ਰਜ਼ੀ.) ਤੋਂ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਰਸੂਲੁੱਲਾ (ਸੱਲੱਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸੱਲਮ) ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ:

«مَنْ صَمَتَ نَجَا»

(ਅਨੁਵਾਦ: ਜੇ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ, ਉਹ ਬਚ ਗਿਆ।) [ਤਿਰਮਿਜ਼ੀ]

ਅਤੇ ਸਹੀ ਵਰਤਾਰੇ (ਸਮਝਦਾਰੀ) ਵਿੱਚੋਂ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ: ਅਫਵਾਹਾਂ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਰਸਤਾ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਿਰਫ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੋਮਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਲੋਕਾਂ (ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ) ਅਤੇ ਡੂੰਘਾ ਗਿਆਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ (ਉਲਮਾ) ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ। ਖਾਸਕਰ ਜੇਕਰ ਉਹ ਗੱਲ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਵੇ। ਅੱਲ੍ਹਾ ਤਾਲਾ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ:

(وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِنَ الْأَمْنِ أَوْ الْحُوفِ أَدَاعُوا بِهِ وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَى أُولِي الْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ) [النساء: 83].

(ਅਨੁਵਾਦ: ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਅਮਨ ਜਾਂ ਡਰ ਦੀ ਕੋਈ ਖ਼ਬਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ (ਤੁਰੰਤ) ਫੈਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਰਸੂਲ (ਸ.) ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਲੈ ਜਾਂਦੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਲੋਕ ਜੋ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਣ ਦੀ ਸਲਾਹੀਅਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲੈਂਦੇ।) [ਸੂਰਤ ਨਿਸਾ: 83]

ਮੁਬਾਰਕ ਹੈ ਉਹ ਇਨਸਾਨ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੁਬਾਨ ਨੂੰ ਲਗਾਮ ਪਾਈ, ਆਪਣੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ (ਲਿਖਤਾਂ) ਦੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਭਲਾਈ ਤੇ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਗੱਲਾਂ ਫੈਲਾਈਆਂ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਨੇਕੀਆਂ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰ ਵਧਦਾ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲੇਗਾ। ਪਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਾਟੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੁਬਾਨ ਨੂੰ ਝੂਠ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਫਰਾ-ਤਫਰੀ ਫੈਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਾਹਲੀ ਕੀਤੀ; ਉਸ ਦੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰ ਵਧਦਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਬੁਰਾ ਅੰਜਾਮ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ।

ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੂ ਹੁਰੈਰਾ (ਰਜ਼ੀ.) ਤੋਂ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਰਸੂਲੁੱਲਾ (ਸੱਲੱਲਾਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸੱਲਮ) ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ:

«مَنْ دَعَا إِلَى هُدًى، كَانَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلُ أُجُورِ مَنْ تَبِعَهُ، لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْئًا، وَمَنْ دَعَا إِلَى ضَلَالَةٍ، كَانَ عَلَيْهِ مِنَ الْإِثْمِ مِثْلُ آثَامِ مَنْ تَبِعَهُ، لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ آثَامِهِمْ شَيْئًا» [أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ].

(ਅਨੁਵਾਦ: ਜਿਸ ਨੇ ਸਹੀ ਰਸਤੇ (ਹਿਦਾਇਤ) ਵੱਲ ਬੁਲਾਇਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਵਾਬ ਮਿਲੇਗਾ ਜਿੰਨਾ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਬ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਮਰਾਹੀ ਵੱਲ ਬੁਲਾਇਆ, ਉਸ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਗੁਨਾਹ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੰਨਾ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਹੋਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।) [ਮੁਸਲਿਮ]

ਦੁਆਵਾਂ

ਹੇ ਅੱਲ੍ਹਾ! ਸਾਡੇ ਨਬੀ ਮੁਹੰਮਦ (ਸ.) 'ਤੇ ਰਹਿਮਤਾਂ ਅਤੇ ਸਲਾਮਤੀ ਭੇਜ। ਚਾਰ ਖੁਲਫ਼ਾ-ਏ-ਰਾਸ਼ਿਦੀਨ, ਦਸ ਬਸ਼ਾਰਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਾਥੀਆਂ (ਅਸ਼ਰਾ ਮੁਬੱਸ਼ਰਾ), ਬੈਅਤ-ਏ-ਰਿਜ਼ਵਾਨ (ਦਰੱਖਤ ਹੇਠ ਬੈਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ) ਵਾਲੇ ਸਹਾਬਾ, ਸਾਰੇ ਅੰਸਾਰ ਅਤੇ ਮੁਹਾਜਿਰੀਨ, ਅਤੇ ਕਿਆਮਤ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ-ਕਦਮ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾ।

ਹੇ ਅੱਲ੍ਹਾ! ਕੁਵੈਤ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੀ ਹਰ ਬੁਰਾਈ ਅਤੇ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਕਰ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਮਨ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸਕੂਨ ਵਾਲਾ ਬਣਾ।

ਹੇ ਅੱਲ੍ਹਾ! ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸਾਡੇ ਭਰਾਵਾਂ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ, ਫੌਜ ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗਾਰਡ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਕਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਦਮ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ।

ਹੇ ਅੱਲ੍ਹਾ! ਸਾਡੇ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਲੀ-ਏ-ਅਹਿਦ (ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ) ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਤੈਫ਼ੀਕ ਦੇ ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਪਸੰਦ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਤੂੰ ਰਾਜ਼ੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੇਕੀ ਅਤੇ ਤਕਵਾ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚਲਾ। ਸਾਡੀ ਆਖਰੀ ਪੁਕਾਰ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਤਾਰੀਫ਼ਾਂ ਅੱਲ੍ਹਾ ਲਈ ਹਨ ਜੋ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਪਾਲਣਹਾਰ ਹੈ।

ਜੁਮੇ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਲਈ ਨਮੂਨਾ ਖੁਤਬਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ